

BOLLETÍ DEL DICCIONARI DE LA LLENGUA CATALANA

TOM VI (1910-1911)

NOVA EXIDA FILOLÒGICA (p. 57-66)

ABRIL. —DIA 19

Cap a Alacant

Mos embarcárem a mitx dia, ab bon temps ferm, gràcies a Deu, i ide d'allá cap a ponent, encalsant el sol!

DIA 20 D'ABRIL

Estudis a Alacant

De l'any 1902 no havíem visitada aquexa delitosa ciutat. La trobárem tan adormissada com sempre, i tan axuta de lo únic que la faria reviscolar i donarli dies de gloria: l'amor a la pròpia llenga, ab totes ses conseqüències.

Pocs amics desgraciadament tenim a Alacant. Un n'hi ha de coral, lo M. I. Mn. Manuel Galbis, canonge de la Col·legiata de Sant Nicolau. El trobárem xaravel·lo i ardit com sempre. Com sentí que hi érem anats per estudiar la conjugació alicantina, i que lo que'ns calia(,) era una escola aont trobássem cinc o sis xicotets d'onze a dotze anys que fessen el cap viu, mos mená a n-el *Col·legi La Educació*, dirigit fa coranta dos anys per D. Leopold Morató Garcia, un fervent, un entusiasta, un apóstol de l'ensenyansa, a la qual ha consagrada tota la seua vida ab gran profit i lluiment de sos

dexebles. Ens rep amabilíssim; i, enterat de nostr objecte, ens posa a la nostra disposició sis o set *xiquets*, que diuen allà, el floret de la seua escola, els noms dels quals posam tot seguit: Ferran Muñoz Royo, Antoni Pastor Nadal, Daniel Rios Fuster, Josep Iborra Macià, Rafel Serrano Pascual i Joan Gadea Gomis. Foren el dixanta per ferse càrrec pronte de la cosa, i ja foren partits a conjuguar verbs a la alicantina, i eren com-e rossinyols. Els-e feya moltes de rialles las nostra pronúncia mallorquina, tantes com les ne faria a n-els al·lots de Mallorca la pronúncia dels alicantins.

La conjugació d'Alacant resulta interessantíssima. Es casi la de València i retira molt a la eyvissenca.

Mos hi pegárem un'hora i mitja al matí i més de tres al capvespre, i encara no la poguérem esclovellar de tot.

DIA 21 D'ABRIL

Seguexen els estudis. — Cap a Alcoi

Vàrem tornar a n-el col·legi del bon amic Morató García, i aquells xicotets tornaren estar ben de saba, i ab una horeta i mit[58]ja ja acabárem d'aglapir la conjugació dels setanta dos verbs que'ns interessaven.

De més a més, Mn. Galbis ens posá ab comunicació ab altres alicantins ben autèntics, i poguérem aumentar considerablement el cabal d'observacions i notes sobre aquell dialecte.

Dinam ab quatre grapades, mos despedim de Mn. Galbis, i ab lo tren de las dotze y coranta icap a Alcoi, manca gent! Dins el metex departament anaven un senyor i una senyora, parlant en castellá, ell ab aczent estranjer, ell com si fos nada a Espanya. I resultá qu'eren de Berna, de la Suïssa alemanya. Ella mos va fer una observació curiosa: va dir que, com vengué a Espanya, li va esser mot més fácil entendre el catalá i el valenciá que no el castellá, que li costá prou.

Arribam a Alcoi, devers les vuyt del vespre, atapits com arengades per motiu de la gran gentada qu'acudia a Alcoi per les festes de Sant Jordi, que comensaven lo endemà.

Tot devallant del tren, mos trobàrem dins els brassos dels amics del cor Mn. Tomàs Miró i D. Rafel Cantó i Llopis, entusiasta com el qui més de la llenga valenciana.

Mos ne menaren a casa-llur, i comensàrem a l'acte l'estudi de l'interessantíssim dialecte alcoyá.

DIA 22 d'abril

Les festes de Sant Jordi. — Estudis de l'alcoyá

Aquestes festes son per conmemorar la victòria que'ls alcoyans conseguiren per intercessió de Sant Jordi, la segona mitat del sigle XIII, contra'ls sarrains, que'ls investiren de mala manera. A n-aquestes festes els alcoyans tiren la casa per la finestra; s'hi aplega una gentada fora mida de totes les regions veynades, perque es una cosa molt de veure. Aquestes festes son l'espressió vibrant, casi fins al deliri, del sentiment patri i relligiós d'aquex gran poble; duren tres dies, i els umpl ben bé el simulacre seguit de *moros* i *cristians*, aont prenen part centenars i centenars de persones, distribuïts en *filaes* (*filades*) o estols, vestits tots ab preciosos trajos de l'època, alguns riquíssims.

No es d'aquest lloc fer la descripció fil per randa d'aquestes festes. Cal just donarne clarícia demunt demunt.

Per ferse càrrec de lo arrelades qu'están aquestes festes a Alcoi, basta dir que, ab tot i enguany haverhi una estrenyedat d'aygua tan feresta, que fa més d'un any que no ha plogut, i lo que no's rega, tot es sec i els arbres mitx morts, les festes se fan, si importa, ab més solemnidad que'ls altres anys, Hi prenen part [59] 515 alcoyans

vestits de *moro* i 180 vestits de *cristiá*, formant 25 *filaes*, totes ab trajos diferents, acompanyades de 25 bandes.

Tota la gent va fora corda; els carrers bullen de gernació. De bon matí, devers les sis, comensa la *diana*, axò es, un boldró de cada *filá* (*filada*), tots puro en boca, acompanyats de llur respectiva banda sonant, recorrent els principals carrers, davant els *moros*, darrera els *cristians*. Axó només ja escita de tal manera l'atenció de tots els alcoyans, sobre tot de la gent menuda, que no son capaços d'atendre a cap altre cosa. —Es per demés cercar *xicotets* per estudiar la conjugació alcoyana. ¡Bons están els alcoyanets per conjugar verbs a n-aquestes hores!

Devers les onze entren tots els *cristians*, formats i ab llurs bandes sonant, i al capvespre els *moros* lo metex, aplegantse a tots aquests actes una gentada fora mida. Els *moros* entren ab guardes de cans encoblats, ab ases algerins, ab quatre camells, duyts aposta de l'Àfrica enguany, i llavò un elefant colossal de cartó. La gentada que s'aboca a veure axò, es una cosa may vista.

Aprofitam els moments possibles per l'estudi de la conjugació i fonètica d'Alcoi. No haventhi *xicotets* disponibles, mos hem de servir dels amics estimadíssims D. Rafel Cantó i Llopis, la seua senyora i les seues filles i un cunyat seu, llavó Mn. Tomàs Miró i alguns pagesos i pageses que's presenten, i també Mn. Remigi Vicedo, que coneguérem de Vicari d'Ibi l'any 1902, un entusiasta de l'*Obra del Diccionari*, per la qual té estudis fets de fonètica, morfologia i toponímia, molt interessants, i que serán un preciós tribut a la nostra *Obra*. Qui també mos té replegades llistes llargarudes de noms y frases alcoyanes, es el ferventíssim D. Rafel Cantó. Mn. Miró també en té un bon ratx, i es ademés poeta exquisit. —Aquests bons amics armen les grans discussions sobre lo que's diu o no's diu a Alcoi, sobre si's diu axí o axí-dessá. Com es discussió, just filla de l'amor a la llenga, en brolla la llum, i nosaltres l'aglapim, i escriu qui escriu.

Entre *dianes* i *entrades* de *moros* i *cristians* i pretxes i discussions sobre'l dialecte alcoyá, com mos ne temem, el dia es passat.

DIA 23 d'abril

Seguexen els estudis d'alcoyá

Avuy es la gran diada de Sant Jordi. De bon matí les *filaes* de *cristians* i de *moros* van a missa ab bona devoció; un *moro* fa de escolanet, i ab molt de tranc.

Entre les nou i les deu clero i feels van en processó a cercar Sant Jordia la seua esglesieta, i el duen a Santa Maria, la parròquia [60] principal, aont diuen un ofici solemníssim, i s'hi sol fer un sermó de pinyol vermell. Enguany ho es estat. Al capvespre es la gran processó que tornen Sant Jordi a la seua esglesieta. Dura hores; hi prenen part *moros* i *cristians* en rigurosa formació, i tot lo més granat d'Alcoi. Es una cosa solemníssima.

Avuy tornam aprofitar tots els moments que les festes dexen disponibles pe seguir els estudis de fonètica i conjugació, i axò encara es sols practicable donat el gran entusiasme per la nostra llenga que vibra dins els amics Mn. Miró i el Sr. Cantó ab sa estimadíssima família.

DIA 24 d'abril

Els trons. — S'acaba la tasca de l'alcoyá

Avuy es pròpiament el simulacre o lluita entre'ls *moros* i els *cristians*. De bon matí uns i altres se tiren a n-el carrer com-e coloms d'escampadissa, i se'n van despara qui despara escopetes, carabines,

espingardes, axordant la gent, omplint els carrers de fum, fent por a la gent menuda.

Allò només es per entrar ab olivetes. —Devers les deu, entimant els *moros* a n-els *cristians* la rendició i negants'hi aquests, comensa la batalla, desparant a dreita i a esquerra totes les *filaes*, reculant els *cristians* i avensant els *moros* desde l'entrada de la població fins a la plassa major, aont s'alsa'l castell, que cau a la fi en poder dels sarrains. Allò sí que hu sembla una batalla de bon de veres per l'esclat esglayador de trons, qu'axorden de mala manera, umplen els carrers de fum, rompen molts de vidres de les finestres si están tencades sense persianes. ¡Vaja quin rebumbori! ¡quin terrabastall! I no'ls-e toqueu axò a n-els alcoyans. Es per demés recordarlos que tal simulacre ab armes de foc, tractantse d'un combat de la segona mitat del sigle XIII, es un anacronisme, un contra-sentit ferest. Volen els trons, i foris. ¡I no'ls entra dins el cervell que lo propi seria fer un simulacre ab armes i ab el sistema de combatre del sigle XII, lo qual resultaria molt més pintoresc, més interessant, més civilisat, menys africá!

Vençuts els *cristians*, se'n va tothom a dinar ab sana pau, com si res fos estat, fins que devers les quatre se presenten els *cristians* a l'entrada de la població ab gran investida; i ells avensant i els *moros* reculant, i desparant totes les *filaes* a la dreita i esquerra, repetintse el ferestíssim rebumbori i terrabastall del matí, i la fumassa acubadora i la gentada que tot ho umpl: carrers, finestres i balcon, acaben, ja entrada la nit, els *cristians*, sortintlos Sant Jordi dalt la cresta del castell, vencent i foragitant els *mo[61]ros*. I axí s'acaben las grans festes, dexant la gent aglassada, acabada de tot.

Per seguir avuy els estudis filològichs mos hem haguts de tancar dins habitacions sense finestres a n-el carrer, per entendremoshi. Hem feta feyna a rompre, dexant, hora baixa de tot, ben esclovellada la conjugació i tots els punts de la fonètica alcoyana que'ns han ocorreguts. Mn. Remigi Vicedo mos ha mostrada la feyna que du

entre mans per la nostra *Obra*; en som romasos satisfets ferm. iDeu fassa que promte la tenga llesta i que la mos enviï! Amèn. Tant D. Rafel Cantó com Mn. Miró queden més animats que may i tots plens de coratge per dur endevant la replega de mots alcoyans, i conten trobar altres amics qu'els ajudin, i els-e fassin costat. iDeu vulga que sia axí! Amèn.

DIA 25 d'abril

Cap a València. — Nova tasca comensada

Pres comiat dels bons amics d'Alcoi, que mos han tractats esplèndidament, amabilíssimament, li estrenyem ab el tren de les cinc i tres quarts del matí cap a València, aont trobam, brassos uberts, rebentmos ab paumes d'or, els amics corals Srs. Comtes de Ròtova, el M. I. D. Roc Chabàs, i el Dr. D. Faustí Barberà, cap dels regionalistes volentins. Aquí posam forqueta per vuyt o nou dies per estudiar l'ortografia dels còdics valencians dels sigles XIV i XV i els incunables, axò es, els llibres impresos aquí abans de l'any 1500. Esposat el nostre objecte a n-els Drs. Barberà i Chabàs, se posen tots dos a la nostra disposició incondicionalment. El qui hi pot fer més es el Dr. Chabàs, Arxiuer de la Seu, encarregat de la notabilíssima biblioteca Capitular, que conta a dotzenes els còdics i incunables, uns bons i els altres millors, bona part d'ells en valenciá. L'amabilitat sens terme del Dr. Chabàs i el seu entusiasme per tot lo que fassa olor de ciència i cultura, ens facilita i aplanam meravellosament la nostra tasca, fentmos possible porer estudiar dits còdics i incunables totes les hores del dia que volguem.

DIA 26 d'abril

Tasca de còdics i incunables. — D. Josep Nebot i Pérez

Comensam l'estudi per un còdic de 1453 del celebèrrim Fr. Eiximenis, *Regiment de Prínceps*, axò es, les parts v-viii, ab quaderns de paper i altres de pergami, escrit a València metex, segons s'indica a n-el final. ¡Vaja si hu es interessant! [62]

Ab el Dr. Barberà anam a veure D. Josep Nebot i Pérez, bibliotecari de la Facultat de Medicina de l'Universitat, el meritíssim autor de *Apuntes para una Gramática Valenciana Popular*, i del *Tratado de Ortografía Valenciana clásica* i d'altres obres, per qui fa temps sentíem fonda simpatia, per més que no tenguem desgraciadament els metexos punts de vista respecte d'alguns punts gramaticals. Ens rep amabilíssim, ple de bondat i d'alta consideració, axí com es ell. Feym una conversada lo més coral.

DIA 27 d'abril

A la Biblioteca de l'Universitat. — D. Josep Rodrigo Pertegàs

Seguim engolfats dins la lectura del còdic del Fr. Eiximenis, trobanthi molt de recapte.

Feym una escapada ab el Dr. Barberà a la biblioteca de l'Universitat, aont trobam totes les facilidats imaginables per mirar tots els còdics i incunables valencians que s'hi guarden. Recorrem una partida de planes d'un còdic d'En Roís de Corella, de la primeria del xvi i un altre del sigle xv, qu'es un recull de diferents tractats de medicina popular, entre altres, el *Macer*, i un «tractat de menjars» d'un coc, «lo qual estava ab lo rey d'Anglaterra», i l'escrigué l'any 1124. Mos hi hem passades unes quantas hores. El Dr. Barberà publicá bona part dels *Macer* l'any 1906 dalt *Revista Valenciana de*

Ciencias Médicas. ¡Quina llástima que no's publiquin tots els tractats d'aquest còdic!

El Dr. Chabàs ens ha fet conèixer el notable erudit valencià, D. Josep Rodrigo Pertegàs, avuy el primer paleograf de València, ple d'entusiasme i d'abnegació per la nostra llenga i per tot lo que sia cultura. La fonda simpatia que tot ell brolla, ens es entrada endins de tot. L'hem convidat a col·laborar a la nostra *Obra del Diccionari*, recullintnos cabal lexicogràfic dins els monuments valencians antics, i mos ha promès ferho. Confiam molt d'ell.

També hem vist el Rt. Fr. Lluís Fullana, Provincial de la primera Orde Franciscana de València, ferventíssim, com saben els nostres lectors, de la llenga valenciana, a l'estudi de la qual fa temps que consagra tots els moments lliures que l'Orde li dexa. Seguex més coratjós que may, disposat a dur endevant sos estudis valencianistes ab tota l'ànima. Beníssim.

DIA 28 d'abril

Més estudis de còdics

El dematí mos hem passades quatre hores a la biblioteca de l'Universitat, traent notes d'aquell còdic, recull de tractats populars de medicina, del segle xv, que ahir guipárem. [63]

Mos passam tot el capvespre estudiant un altre còdic de la biblioteca de la Seu, del segle xv també, d'un canonge d'allà, Dr. Francesc Pertusa, axò es, un tractat de teologia en valencià, aont se tracta de l'existència de Deu i de la Divinitat i Humanitat de Jesucrist i del seu caràcter de vertader Mesies, i del judici final i pecat original, d'una manera molt moderna. No sembla a redols un'obra del segle xv, sino d'ara. ¡Quina llástima que no hi haja cap teòlec a València que s'animi a ferne un estudi p'el proper Congrès d'Apologètica de Vic! Es que l'obra del canonge Pertusa es una vera apologia contra'ls sarrains

i els jueus. Com-e monument de llenga, es una preciosidat. iQue s'hi conservava de bé encara la llenga nostra a València a mitján sigle xv! Per les questions ortogràfiques hem trobada prou llum dins l'obra de Mn. Pertusa.

Hora baxa comparexen a ca'l Dr. Barberà els regionalistes D. Josep Puig i Torralba, poeta i prosador de retxa, D. Manuel Oller, diputat provincial, D. Josep Amorós, D. Daniel Martínez Ferrando, D. Miguel Duran i Tortajada, D. Francès Costell i Ferrer, President del *Centre Regionalista Valentí*. La reunió es per fermos conexents. iQuin pler de l'ánima'ns dona aquest ajust d'entusiastes i fervents valencianistes! sostenedors de l'unitat de la rassa i de llenga de València ab Catalunya i Balears. Feym ab ells una conversada llarga, animantmos a treballar ab totes les nostres forces per procurar el triunf definitiu dels nostres ideals. Ens prometeren ajudarnos en l'*Obra del Diccionari*, tan mancada de col·laboradors dins el reyne de València.

DIA 29 d'abril

Més estudis de còdics i incunables

Un altre magnífic còdic de la Biblioteca de la Seu ens vé a les mans, del sigle xiv: els *Furs de València*, en fol major. Mos hi passam casi tot lo dia.

Hora baxa investim un preciós incunable de la metexa Biblioteca, imprès a València l'any 1484, la primera Part, primer volum, en fol major, del xii^{en} *Llibre apellat crestiá*, de Fr. Eximenis. iQuina delícia de prosa es la d'aquest heroyc poligraf, un dels primers llumenars de les nostres Lletres!

DIA 30 d'abril

Seguexen els còdics i incunables

Mos passam tot lo sant dia demunt el còdic de Mn. Pertusa i els primer volum del XII^{en} *Llibre* de Fr. Eiximenis i el còdic dels *Furs de València*. ¡Quina gaubansa de recórrer aquells grandiosos [64] panorames d'idioma que's despleguen dins aquestes obres! ¡Quina llástima que fan els qui desjecten la nostra llenga, calumniantla de pobre i d'aspra!

MATX. DIA 1

Seguex el tall a n-els còdics i incunables

Casi tot lo sant matí i part del capvespre fonem ab l'estudis de Mn. Pertusa, de Fr. Eiximenis dels *Furs de València*. —També espigolam fort ferm dins la multitud de fragments que D. Roc Chabàs va estreure dels sis volums manuscrits del sigle xv, dels sermons de Sant Vicent Ferrer. Aquests fragments umplen més de cent planes en quart major, impreses per un estudi magistral de dits sermons.

DIA 2 de maig

Encara còdics i incunables

Seguim estudiant les normes ortogràfiques i ensems les formes gramaticals del Dr. Pertusa, de Fr. Eiximenis, dels *Furs de València*, dels *sermons de Sant Vicent Ferrer*, d'un còdic de l'Arxiu General del Reyne de València, de l'any 1437, axo es, un tractat de Química, segons còpia de l'amic estimadíssim Sr. Rodrigo Pertegàs. També treym bones notes del *Regiment preservatiu de la pestillència*, tractat de medicina d'En Lluís Alcanyic, metje valenciá del sigle xv, inclós

dins *Historia de la Medicina Española* de D. Anastasi Chinchilla. — València, 1846, t. IV, p. 223-247.

DIA 3 d'abril

A la biblioteca de l'Universitat

Mos hi passam tot el matí ab l'amic Rodrigo Pertegàs, repassant capítols de la primera edició de *Tirant lo Blanc* d'en Joanot Martorell, feta a València l'any 1490. Aquell bon amic per aprofitar més el poc temps que'ns queda, mos llitx de correguda un ratx de capítols d'un còdic de la primeria del segle XVI, valencià sens dupte, que du per títol *Libre d'animals de caçar*, axò es, un tractat de la manera de criar i cuydar, bona i malalts, els *esparvers*, *astors*, *falcons* i altres animals de ploma per l'estil, aont surten a forfolons els mots especials, característics, tot un tresor de la llenga. En quedàrem astorats; i l'amic Rodrigo Pertegàs s'hi entusiasma, i ens va prometre que mos ne faria el vocabulari per la nostra *Obra*. Serà interessant de tot. Beníssim.

Prenim comiat dels amics estimadíssims Srs. Comtes de Ròtova, Drs. Chabàs i Barberà i Sr. Rodrigo Pertegàs, fent a tots grans mercès per les moltes d'atencions que'ns han prodigades i [65] per les grans facilidats que mos han donades per dur avant la nostra tasca. A las set i cinquanta mos aficam dins el tren, i icap a Barcelona manca gent!

DIA 4 d'abril

Biblioteca de l'Institut d'Estudis Catalans

Arribam a Barcelona devers les vuyt i mitja, i ja som partits a veure'ls amics corals qu'haviem mester. Celebram una conferència

ben íntima ab l'egregi Prat de la Riba, el gran President de la Diputació de Barcelona, la columna de la cultura catalana actual, mostrantmos ell metex l'esplèndida instal·lació qu'ha donada a n-els opulentíssims arxius del *Mestre Racional* i del *Batlle del Reyal Patrimoni* dels Reys d'Aragó, aquells milenars de volums que fins ara estaven tirats de qualsevol manera dins una mala sala de l'administració pública. —Passam després a la biblioteca i demés oficines de l'*Institut d'Estudis Catalans*, tot endressat magníficament. La biblioteca es ja un tresor inmens per la nostra venerable i benvolguda llengua catalana; l'aplech de còdics i d'incunables que hi ha, es notabilíssim. Hi afinam un incunable estampat a València l'any 1493, anomenat *Confessional* sense nom d'autor: es una instrucció per confessarse axí com cal. Mos hi abordam com un moix a una rata, i venga un capítol i un altre i un altre, i els-e miram casi tots. Prop de sis hores hi fonem.

DIA 5 d'abril

Un vocabulari valencià del segle XV. — Cap a Mallorca

Celebram una entrevista ab el nostre dolcíssim, Dr. Antoni Rubió i Lluch, el sabi President de l'*Institut d'Estudis Catalans*, glòria de l'Universitat de Barcelona i de les Lletres catalanes. El trobam més sá i més coratjós que may, gràcies a Deu, treballant a les totes per la nostra cultura.

A la biblioteca d'*Estudis Catalans* trobam un incunable, estampat a Venècia l'any 1489, *Liber elegantiarum*, d'En Joan Esteve, notari reyal de València. Es un vocabulari de mots i frases valencianes ab llurs correspondències llatines. Encara que no sia pròpiament un diccionari, es de totes maneres un aplec nombrosíssim de mots i frases de la nostra llengua, d'un interés major per tractarse del segle

xv. Mos hi passam unes cinc hores estudiant tal llibre i treyentne bones notes per la nostra *Obra*.

Pres comiat dels bons amichs de l'*Institut* i altres no menys estimats, noms aficam, hora-baxando, dins el *Balear*, i icap a Mallorca!

Hi arribam lo endemá dematinet, sans i forts i plens de co[66]ratje per dur sempre avant l'*Obra nacional del Diccionari* i la *Gramática*.

iBe mos es anada aquexa nova exida! iQue no sia la derrera! No hu será, si Deu ho vol.

LA CONJUGACIÓ DE VICH (p. 131)

Prou que aprofitarem la nostra estada a n-aquexa ciutat per estudiarhi la conjugació d'aquella comarca, tan interessant com es. Cridarem els entusiastes que hi tenim, casi tots seminaristes, alguns ben tendres, i ens passarem tot un dia donant ventim a n-els verbs tal com se balluguen a Vic. Ens hi passarem devers set hores de no badar gens, de ferho de tot per aglapir totes les formes i fenòmens que presenta la conjugació vigatana. Els seminaristes tendres, d'onze o dotze anys ens conjugaven els verbs i els més granats intervenien i contrastaven i aclaraven lo que brollava, viu i llampant, de la boca jovenívola de llurs companys. En romanguérem contentíssims d'aquella bona gent. Allá comprovarem una volta més la diferència que hi ha entre la pronúncia del jovent menor de dotze o tretze anys i la del jovent més empès i de la gent granada. El jovent tendre no té la pronúncia influida en cap sentit, sino pura, neta, broxa, vitenca, llampant, pròpia i característica de la comarca nadiua. Aquest fet l'hem constatat a totes les comarques de Catalunya, Balears i reyne de València.

Ab lo que tenguérem una satisfacció fora mida, fonc que tocárem ab les mans els grans progressos qu'ha fets N'Antoni Griera, que'ns acompanyava en tal estudi, els seus grans progressos en fonètica i en tots els rams de filologia. Se veu que'ls ha aprofitats bé, gràcies a Deu, aqueys dos anys d'estudiar a l'Universidat de Halle. Ja es tot un mestre en lo de distingir, apreciar, aglapir i definir fins a la derrera til·la tots els sons que brollen falaguers, brunents, com-e llampons, de la boca del qui parla. ¡Bè mos va, gràcies a Deu i a la Mare de Deu!

LA NOSTRA EXIDA A BARCELONA (p. 201-203)

Mos embarcam dia 7 del corrent; hi arribam dia 8, i presidim la distribució dels premis del Concurs Lexicogràfic que l'importantíssim *Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Industria* obrí, mesos enrera, ple de zel per la Pàtria i per la Llengua. Vet-assí com doná conte del acte *La Veu de Catalunya* de dia 10 d'aquest més:

«Ab un plè a vessar se celebrá diumenge en dita entitat una solemne festa ab motiu de la repartició dels premis d'aquest Certamen, organísat pera cooperar a l'obra magna del Diccionari Català que ab tant de zel ha emprès y porta a cap el conegut apòstol de nostra parla, mossen Antoni M. Alcover.

«Comença l'acte ab un agradable parlament den Wifred Coroleu que, en nom de la Comissió organísadora del Concurs, feu historia d'aquest y de sa finalitat. Esposà ab tota claredat les vicisituts per que han degut passar la majoría de les llengües actuals, abans de ésser respectades y admeses com a tals, esmentant el fet de que, en un principi, se les califiquès de dialectes, com a títol despectiu, fent sobre això atinades observacions ab lo que ha passat y passa ab el català en sa competència ab el castellà, de la que sempre ne surt victoriós y en sortirà més el día que sigui un fet la publicació del Diccionari ofert per mossen Alcover.

«El seu parlament fou amenísat per divertides anécdotes molt escayentes al acte, y acabá donant gracies a totes les persones y entitats que ab sa cooperació feren possible la celebració del Concurs, dedicant un especial recort a una de les que ab més entusiasme l'havien afavorit y avuy ja es mort, don Josep Matas, soci gerent de la coneguda casa Matas y Companyia.

«Seguí la Memoria del Jurat, llegida pel secretari mateix, en la que d'una manera sobria, com corresponia, s'analisen les diferents particularitats dels treballs rebuts, que donaren per resultat la

publicació del veredicte, essent guanyadors dels premis els següents senyors:

«Del premi I. Accésit, autor anònim. —De II. No s'adjudica. —Del III, Accésit, don Josep Gisbert. —Del IV. Don Melcior Calvet i Garulera. —Del V. Accésit, don Laureà Mialet i Ferran. —Del VI. Don Josep Oliveras i Devesa. —Del VII. Accésit, don Josep Sala Bonfill. —Del VIII. No s'adjudica. —Del IX. [202] Don Antoni Careta i Vidal. —Del X. Accésit, don Joan Morera i Soler. —Del XI. Accésit, don A. Torres i Tomàs. —Del XII. Don Salvador Casamitjana i Roger. —Del XIII. Primer accésit, don Tomàs Torrent i Roig. Segon accésit, Don Martí Calvet. —Del XIV. No s'adjudica. —Del XV. Don Albert Aldrich. —Del XVI. Accésit, don Albert Aldrich. —Del XVII. Don Salvador Casamitjana i Roger. —Del XVIII. Primer accésit, don Antoni Careta i Vidal. Segon accésit, don Gabriel Nougués i Garcia.

«Diploma de cooperació, don Josep Clot.

«El benemèrit doctor mossen Alcover, que presidia la Junta, pronuncià un entusiasta parlament sobre l'obra del Diccionari y dels treballs preliminars que tenia començats el plorat Marian Aguiló. Apaibagá las impaciencies dels que no saben explicarse com encara no s'ha publicat dit Diccionari, dient que, sortosament pera les exigencies del moment, ja n'hi ha d'altres y encara s'en publica algún més. Feu saber haverhi recullides ja més de 800 mil paperetes, nombre encara petit tractantse d'un diccionari de la llengua, com cal. Felicità efusivament a la Diputació de Barcelona per l'enviu de joves al extranger a perfeccionarse en els estudis filològichs, acabant prometentse grans esperances dels mateixos, creyent que ab ells vindrà la definitiva solució del Diccionari tan esperat.

«Finalment el diputat provincial senyor don Manuel Folguera i Duran feu el discurs de gracies d'una manera altament simpática y corprenedora, enaltint l'obra del Diccionari y al eminent patrici que la porta a cap.

«Tant els oradors com els guanyadors de premis foren molt aplaudits per la nombrosa concurrència que assistí a la festa y que'n sortí favorablement impressionada.»

L'enhorabona més coral a n-el meritísim *Centre Autonomista* p'el bon resultat de tal *Concurs*, i grans mercès p'el nombrós i selecte cabal lexicogràfic que'ns farà venir cap a la nostra *Calaxera*. N'hi haurá enfilalls de mots esclusius de l'*indústria* i el *comerç* que mos serán cent cavalls, com aquell qui diu, per la nostra *Obra*. ¡Ben haja el *Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria*! ¡Ben hajen els qui han remenades les cireres en tot axò del *Concurs*! ¡Les hi han sabudes remenar ben bé!

Els dies següents celebrárem entrevistes ab nostre benvolgut amic lo Excm. Sr. N'Enric Prat de la Riba, meritísim President de la Diputació de Barcelona, gran impulsador i ferm puntal de la cultura catalana, parlant del pervindre de la nostra filologia i de l'*Obra del Diccionari*, i mos ne digué coses molt encoratjadores, que ja ensata dins la seua magnífica *Memoria* presidencial, [203] lletgida a una de les derrerres sessions de la Diputació, paragraf que transcrivim més avall. Per ara no porem esser més explícits; seria entrecuytarnos. Basta dir qu'estam molt esperansats, i que hi ha coratje de que l'*Obra del Diccionari* dins breu temps rebrá un'empenta forta i farà hora per llengua. ¡Bé mos anirá, si Deu ho vol!

També conversárem llargament ab alguns amics que formen l'*Institut d'Estudis Catalans*, tots molt encoratjats i ardits en llurs estudis i grans projectes i obres per l'enaltiment de Catalunya en tots els rams de la ciència i l'art. Ens passárem llargues hores consultant diferents còdics i incunables catalans, preciosíssims p'els nostres estudis gramaticals i lexicogràfics. L'*Institut* posseex ja sens dupte el més gran i interessant aplec de manuscrits i impresos catalans antics de tot lo mon. Un xala a-les-totes de veure tal tresor, tal bé de Deu, replegat dins aquells suntuosos armaris d'aquelles senyorívoles sales de l'*Institut*, completament a disposició dels erudits i dels qui

s'agraden d'estudiar les coses d'aprop fins arribar a l'enfront. iHi ha que beneir l'hora que's fundá l'*Institut*. ¿Qui sap el bé que ja ha fet, fa i farà ab el temps? iUna cosa grossa grossa! iGlòria i llor a tots els qui contribuiren eficaçment a fundarlo i consolidarlo!

El bon amic En Flors i Calcat, benemèrit Director del *Col·legi de Sant Jordi*, català fins en el moll dels ossos, ens convidá a veure aquest important centre d'ensenyansa catalana. Hi anárem, i en romanguérem encantats. Hi ha uns noys molt xalests i desxondits, que fan un cap ben viu, i molt ben ensenyats qu'están, grácies a Deu. Una colla dels més grans s'oferiren a col·laborar a la nostra *Obra*, fentmos milenars de cèdules bax de l'inmediata inspecció d'un dels professors del *Col·legi*, el nostre bon amic i col·laborador N'Antoni Rubí. Los hem enviades *Lletres de Convit* abastament per que tots puguen espassarse les ganes que tenen de fer bona feyna lexicogràfica.

Després d'haver vi[s]ts altres amics, tans com en tenim a Barcelona demostrantse la major part entusiastes de la nostra *Obra*, dia 13 del corrent prenim vaxell cap a Mallorca, aont arribam dia 14 dematí.

Sobre tot, ibé mos es anada aquexa derrera exida a Barcelona. Sempre mos hi campam bé a n-aquexa gran ciutat, grácies a Deu! iBeníssim!